

Чөөн-Хемчик районнун Хайыракан чеди чыл школазында

Школа ажылын чаа сорулгаларнын деннелинче

Коммунист партия, Совет чазак анык салгаларнын өөредилгелеринче болгаш кижиздеринче канчаар-даа аажок улуг кичээлгеини салып турар.

СЭКП-нин XX съездин алдыг беш чылда хоорайга болгаш көдөргө бүгүн-ниини ортумак өөредилгелеринче чоорту шийилгелерин боттандырар сорулгалар салган.

Ол сорулгалар амырларга боттандырылган чегеде хемчеглерин бистин школарнын башкылар коллективин чорутуп келген.

Бистин школарны чеди чыл школарны кыдыр бот өөредилге чылында организасталган. Бүгүн-ниини чеди чыл өөредилгелеринче хоолдуун күтүлдиринче улуг кичээлгеини салып келген. Өөредилге чылында бот-башка номуналар тургулар долу-башка школага хаара туттунган. Ындыг болза-даа өөредилгелерин боттандырып Бора Кара-Сал, Ооржак Таштыр-оол школага келбейн. Ону барымдаа-лаш школарнын директор чери ол айт-рыгын чогуур үеинде көдө Советке, ала-не комитетинин мурнуна тургускан. Оон соода ол өөреникчилер школага өөренип келген.

Оон-биле кады бистин школарнын чамдык класстарында ол-ла класста өөренип болурунун наам-ханы өрте берген өөреникчилер бар болуп турары-биле чамдык бергелер таварып келген. Ол бергелерин чайлап хемчеглерин школарнын коллективин чогуур ей-шанда өөренип көрүп, район-биле харылажып, башкылар чеве-ледилге шийтирер турган.

Бистин школа бедне мергежилди башкы класстар-биле хандырткан. Олар школарнын өөредилге-кижиздигелерин ажалын бедне денелге тургузуп, өөреникчилерге быжыг билигин бээр дөш кызымаккай ачылган келген. Эки башкыларнын дуржулагын негедилге хемчеглерин чорутуп, ажык уруктарын организастап, башкыларнын методун методут каттыжышкына чугаалажып турган.

Ушкү улунун өөредилге түнелди-биле алдыга интернатта чурттап турар уругларнын өөредилге шынары 83 хуу болган. Ол чорук эртен улунунага дейгээрде ыракта бедне болганын, интернаттын ажалдакчылары улам кызымаккай ажалдаанын көргүзүп турар. Мычарга ниити школага комсомолчуларга багай демдегит өөреникчилер чок болган. Класстар талазы-биле алдыга I аа класстын өөреникчилеринден чүгле 2 өөреникчи багай демде-

тиг, а өөредилгелерин шынары ол класста 90 хуу күтүстөн.

Школада география, биология болгаш төөгү эртеминин башкы эш Зайцева бүгү эртеминин талазы-биле өөредилге шынары 100 хуу күтүстөн. Ол ышкыш башкылар М. Мадыр-оол (III класста), О. Биче-оол (бешки класстарда арифметика башкылар), Д. Сангы-Бадра (тыва дыл башкылар) өөредилге талазы-биле эң дээр чедикшилер болуп турар.

Школарнын өөредилге-кижиздигелер ажалын кижиздире-биле холбаштыр класстан, школадан дашкаар ажалдарын болгаш бот-башка ажалын багай эвес чорутуп келген, өөреникчилер бот-башка ажалын эң сонугураадыг кижизип турган. Өөредилге чылында дургузунда политтехнологиянын, дааранылганын, литературанын, бот-тымын турган-чуудун, анык натуралистерин бот-башка тургучу ажалдан келген.

Анык натуралистерин бот-башка кижиздире школа чынында дургузунда ажалдагы ажал-бүрү ногаа культураларын расадаларын белеткен болгаш оон черин сайырадырып кижизип келген. Оон ылай өөреникчилер төрөн колхозуна дуулап, хей-ниинин ажалына идекпей кижизип турар.

Устунде ажалдар-биле чергелештир школарнын өөредилге-кижиздигелер ажалында четпестер база чок эвес болуп келген. Ала-нелерин ортузунда тайылбыр массалыг ажал четпестер тургустунган болгаш хей-ниинин организасталары-биле быжыг харылажып чогуур негедилге чедир тургустунган.

Оон-биле кады класста ууртукчуларын ажалын ажал-аа чогуур негедилге чедир тургустунган. Пионер организасталарын ажалын болгаш өөреникчилер комитетинин ажалында четпестер бар. Ол болза, школага партия, комсомол организасталарын талазында оларнын ажалын четпестер контролдап, үндүргөн шийтиреринин күтүлдирин дөш демдегилерин турары болуп турар. Ындыг четпестерин келер өөредилге чылында болдурбас ужурап.

Школарнын директор чынында мурнуна туруп турар соруга болза школарнын, интернаттын, столоваянын болгаш башкылар чурттаар ажалдарын септелгелерин чогуур ей-шанда шынары чорутуп, алаа школа коллективин кижиздирер чоруту организасталар болуп.

А. ОВЧАРЕНКО,
школарнын директору.

Башкы болгаш уруглар коллективини

Школага класста ууртукчу башкыларын харылажып болгаш хүлээлгеини улуг. Ол ботунга быжылганга класстын өөредилге-кижиздигелер ажалын, класстын өөреникчилеринин сагыла-чүрүмүн болгаш өскө-даа чугула ажалдарын харыла-лаар.

Бо өөредилге чылынын II чартында ажалдап Хайыракан чеди чыл школарнын III класстын башкылар кырген мен. Байтайгы хүнерде мээч уруглар-биле ажалында элден бергелер таварып турган.

Ол бергелерин ажал эртин, класста өөредилге-кижиздигелер ажалдарын ажалында улуг дуулажып болган. Бистин класста өөреникчилерин быжыг коллективин тургустунган. Уруглар боттарынын шийинден эң идекпейлге өөреникчилерин класста даргазы кыдыр согуп алганар. Класста пионер звенозу пионерини боттарына өөредилге кыспас, чүрүм талазы-биле багай пионерлерин чугаалажып, оон чогуур түнелдерин кылып келген.

Класстын пионер звенозу болгаш класста организасталып план боттар ажалдап турар. Оларнын ажалын деталы дуулажып, класста башкыларын болгаш өскө-даа башкыларын хүлээлгеини болуп.

Класста чүрүм үрөөн таварыла бүгүн бирги элден өөредилге активинин ууртукчу хемчег алып, бир эвес ол четпестер болза, бүгү коллектив хемчег ап турар. Ындыг арга бүгү коллективни кижиздирерге дуулап турар.

Мээч класстын бир өөреникчи оол чүрүм талазы-биле багай, болуп өскө өөреникчилерин ажалында шийтирер турган. Бо өөреникчилерин четпестерин чайлап алырын орадашкыла-даа, оолдун чүрүмү эки-жөөн. Класстын активин-биле кады ол оолдун талазы-биле ажалдаанын түнелдине оон өөредилгелер, чүрүм эки-жөө, оол ботунун чыгыларын билинген.

Класстын чамдык өөреникчилеринин ажалына моталыкчал, хордаачал өөреникчилер тургулаан. Оларны эдил алып соруга-биле класста «Шыныч болгаш ак сеткилдиг чорук» деп беш-беш, «Пионер школага болгаш башкыларга» деп темалыг звено боттар эрттирген сөөдүне бисте ындыг өөреникчилер этинген.

Мен башкылар турар класстын бедне өөредилге түнелдин чедип алырын бүгү-ле ажалыг арталарын хергелеп турар мен.

Бистин класстын өөреникчилерин

М. МАДЫР-ООЛ,
үшкү класстын башкы.

Ниити эртемнин ортумак школарынга (он чыл) болгаш тускай ортумак өөредилге черлеринге уругларын болгаш аныктарын өөредир арга-биле хоорайларга болгаш көдөргө бүгүн-ниини ортумак өөредилгелерин колдуунда боттандырар. Амгы үеин улутпур болгаш көдөргө ажал-агый бүдүрүлгелерин эң чугула адырлар-биле өөреникчилерин таныштырарын хандырып тургаш, ниити эртем школарынга политтехниктиг өөредилгени хөгжүдөр. Өөредилгени ниитиге ажалыг күш-ажыл-биле сырый харылажытырарын хандырап, күш-ажылды коммунистг өзү-биле көөрүнгө өзүп орап салгалчыларын кижиздир.

(СЭКП-нин XX съездинин Директиваларындан).

Бистин интернадывиста

Колхозчу тараачыларын интернатта уругларын күрүмүн долу хандырылганга чурттап турар. Ол болза келер үеин анык салгаларын дугайында Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын салгыш салымшынын тодаргай херечтасы болуп.

Интернатта чурттап турар уругларга таарымчалыг байдалдар тургустунган. Эртен чылын интернаттын, столоваянын септелгелерин бүгү талазы-биле эки шынардыг кылган. Өвөдөр чылыг болгаш чырык. Оолдар-даа, уруглар-даа демир оруннар-биле хандырылган. Уруглар чунар-башкыла неделя сагында кирип, оларнын ниити хевин чогуур үеинде со-луп берип турар.

Интернаттын ажалдакчылары башкылар коллективин-биле кады уругларнын өөредилгелерин болгаш кижиздигелерин улуг кичээлгеини салып турар. Олар интернат ажалынын талазы-биле планын кады тургузуп, оон боттандырар хемчеглерин башкылар чеведелгелерге чугаалажып турар. Ындыг кады ажалдакчы интернаттын ажалын бедне денелге тургузунга улуг сагыларын чедирип турар. Интернатта башкылар хүн-бүрү дежурный кылган келген. Уругларнын боттарынын шийинден өвөдөр дежурныйларын база организастаан.

Олар өвөдөрлерин арыг-шеверин сагып, үстүк класстарын өөреникчилер бичилерин база шөфтөн турар. Оларнын колза соругаа — интернатта кылган хүн чүрүмүн шыныгын салгырын боттандыра берип болуп.

Шөфтөн турар үстүк класстын өөреникчилер бичилерин өгүн илип берип, азы идик-хептин ортуган черлерин даарап, ону арыг, камныг өдлөөринин дугайында сүмелерин кылып турар. Оон-биле кады үрелген азы ортуган наамарын камныг хырбаап, кичээлге эки белеткедиг баарынын чугула негедилерин сагындырып, ону хынап турар.

Уругларын күш-ажылга кижиздирип чаачыктарын улуг укур-дуулажып. Ону барымдаалаш, интернатта чурттап турар уругларга чамдык ажалдарын кыдырып оларын үе-үелерде столовага дежурный кылган турар. Оон ылай школарнын, интернаттын чынында ышкыш дуулажып организастаан, оон ажалдакчы уругларын кижиздирип турар.

Интернатта чорутуп турар ажалдарын өөреникчилер комитети ууртуп, оон кижиздирер тус-тус даалгаларын ажалдап турар. Оон түнелдине бистин интернадывиста болгаш хемчег ажалын эң ажал тургустунган. Уругларын бот-тымын уран-чуунагы мергежил болгаш сонугураа эскен. Чижээ, школарнын чамдык дымталыгынын үеинде район школарнын талазы-биле болган деделгелер школага шевер холдар бот-башка кижиздирер бирги черин алган.

Экзаменин чедикшигнин эрттирер дөш башкылар коллективин-биле

ЭКЗАМЕНЕР МУРНУНДА

Школарнын башкылар коллективин өөреникчилерин чамдык экзаменерин чедикшигнин эрттирер дөш боттат ажалдарын чоруткан. Шийтирерин болгаш доозарын экзаменеринге хамаарышкан айттырларын башкылар чеведелгелерге чугаалажып, эки ажалдыг башкыларын дуржулагын негедилер келген.

Оон-биле кады класстар бот-башка экзаменерин тускай булунарын организастап, ында материалдарын, чуруктарын аскаан. Класстын ууртукчу башкылар кышкык өөренип турар уруглар-биле расписки боттар немелде кичээлдерин чоруткан.

Бир-ле дугаар экзамен тудар дертку класста улуг кичээлгеини салып, класстын башкылар Бараса, орус дыл башкылар Павлова олар немелде кичээлдерин эки

кады тодаргай хемчеглерин чоруткан. Интернатта тускай өвөдөр ачылган, алаа каталашкынын кижиздирер организастыг чорутуп келген.

Кышкык өөреникчилер шынар өөреникчилерин дуулажытырарын талазы-биле уруглар коллективинин чоруткан хемчеглерин улуг дуулажып турар.

Интернатта 1500 ажал номнарыг библиотека ажалдап, уругларын сонугураа номнары-биле хандырып турар. Библиотекага организастыг номчулааларын, беш-бешкылар чорутуп келген. Ол хемчеглер уругларын өөредилгелеринге улуг дуулажып көргүзүп турар.

Интернатта «Родина» деп радиоприемникти, патефонун садып алган. Оон ылай радиону база тургустунган.

Интернаттын ажалында башкылар Биче-оол, Сангы-Бадра, Бад-Доржу, Мадыр-оол, Саморкова оларнын идекпейлге кижизип турарын демдегелер херек.

Ындыг болза-даа интернаттын ажалында улуг четпестер бар. Интернатта күрүмүн долу хандырылганга уругларнын ажал-чөмүгүн, идик-хевинин хандырылганга күрүм ажал-хөргөлдөп берип турда, оон чыл-чыла чедир чарыдавас чорук бар. Бо талазы-биле эртен чылын чижээнден көргүзөргө тодаргай. Ажал чегме 120 мун ажал рублдин берген, оон 90.099 рубль чарыдагыган, идик-хепке, өскө-даа хандырылганга 56.700 рубль берген, оон 34.458 рублдин чарыдаган.

Моон алгаш көргө бердиген ажалын 25—37 чедир хуузу чарыдагыган турар. Бир эвес бердиген ажалын чогуур үеинде ап, көрдүгөн чүдөлгө шыны чарыдап турган болза, интернаттын ажалын, уругларын хандырылганга оон-даа экижизип турган ийик.

Район-даа, райондун саң кижиздир-даа школарнын интернатта ажал 12 мун рублдин бээр турган, чүгле 8—9 мун рублдин берип келген чорук интернаттын хандырылганга экижиздирерге шийтиг болуп турган. Келер өөредилге чылында ындыг четпестерин болдурбаска ула-ластан хемчеглерин алыры облонолан, областын саң кижиздирер негетинип турар.

Интернаттын ажалында партия, совет болгаш хей-ниинин организасталарын практиктиг дуулажып алуу-биле негетинер. Ындыг болза-даа колхозта партия организасталарын секретарын эш Байыр школага, интернатта хаа кирип, оон ажал ажалыраа-биле, өөредилгелер-биле танышпайн турар. Бо херекке ада-нелер комитети база четпестер кижизип келген.

Интернаттын болгаш столоваяны чаа өөредилге чылында үлгелериг белеткедиг-бистин чугула соругаа эскен болуп. Ол соругалар чедикшигнин күтүлдиринин арталарын бүрү бар, ол арталарын долу-башка ажалдап турган, интернаттын үлгелериг болдурар бис.

А. ДИГИН,
интернат эргелечтис.

Школа ажылы—бүгүн-ниинин чугула херээ

СЭКП-нин XX съездинин төөгүт шийтиреринде улус өөредилгелерин херөөн улам экижиздирер чугула соругаларын салган. Ону амырларга боттандырар, ылангыя школарнын ажалын бүгүн-ниинин херээ болдурар талазы-биле Чөөн-Хемчик районнун Хайыракан көдөргө тодаргай хемчеглерин чорутуп келген.

Школарнын өөредилге-кижиздигелер ажалын экижиздирер, оон материалдыг суурун быжылгаарында көдөргө Советтин ролу улуг. Хайыракан чеди чыл школарнын өөредилге чылында белеткедиг болгаш септелгелерин шынарыг чорударында көдөргө Советтин талазында тодаргай хемчеглерин ап, олче колхоз баштаар черинин кичээлгеини күтүлдирген. Оон түнелдине бо өөредилге чылында школарнын ажалында бергедешкинер улуг болбаан.

Көдөргө Совет бүгүн-ниинин чеди чыл өөредилгелерин чедикшигнин боттандырып, бо өөредилге чылында чеди чыл школарын болуп, ында школа намыг уругларын долу-башка хаара туткан. Колхозчуларын 60 ажал уругларын күрүмүн долу хандырылганга туруп келген.

Школарнын болгаш интернаттын ажалын экижиздир база ол ажалдарга көдөргө Советтин депутаттарын болгаш көдөргө активтиг калбак кижиздирер хандырып соруга-биле көдөргө Советтин улус өөредилгелерин талазы-биле доктаамал комиссиянын илектелин сессияга чугаалашкан.

Интернатта күрүм хандырылганга уругларын ажал-хемчег хандырылганга ажал-хөргөлдөп районуну талазында чорутуп үеинде үндүрүп бербейн турарын болгаш районун саң кижиздирер школарнын ажалдакчыларын четпестер чорутуп турарын сессияга алетерген. Ол талазы-биле шийтирер сессияга хүлээп алган, ол четпестерин уугулаар талазы-биле эргөжөк чугула хемчеглерин алырын райүүсөөндө дилген. Оон соода ажал-хемчег болгаш өскө-даа хандырылганга ажал-хөргөлдөп чогуур үеинде ап турар аларган.

Келер өөредилге чылында школага оларын белеткедигин талазы-биле колхоз баштаар черинин дугаарын илектелин көдөргө Советтин күтүлдирерге чугаалашкан. Оон түнелдине колхоз 1100 кубометр оттулар намыг белеткедиг, школа чынында бүрүн дүжүргөн. Ол херекке Чадана АН-ынын улуг дуулажып көргүзүп, машина-биле үлгелер чок хандырылганга демдегелер херек.

Школарнын оттулар намыг белеткедиг өөреникчилер коллективинин идекпейлге кижиздирер, оларнын инициативанын база демдегелер чогуур. Өөреникчилерин чамдык дымталыгынын үеинде интернат эргелечтис, көдөргө Советтин депутат эш Дигитин ууртулажып-биле 25 өө-

никчилер колхозтук тайгага намыг белеткедиг бригаданыг дуулажып. Оон-биле кады школарнын херөөн улам кубометр шет намыг кезип алган болгаш өрткө уугу херекселер кылырныг элден хей намыг материалдарын белеткеп алган.

Көдөргө Совет бисте школарнын башкылар коллективинин ажалында харылаа улам быжытып, ол кады ажалдакчыга үлгелерин көргүзүп турар депутаттардан боттат башкылардан эштер Мадыр-оол, Зайцева, көдөргө Советтин улус өөредилгелерин талазы-биле доктаамал комиссиянын кижиздирер депутат эш К. Бай-Бара оларын демдегелер апаар. Эш Бай-Бара организастыг хемчеглерин чорутуп турган школага 15 кубометр чүдүтүп намыг кыдыр дилдирип берген.

Хайыракан көдөргө Совети чоңун бот-онзалганын үндүрүгөн школарнын ажалдакчыларын көрүп, ону чамдык эргөжөк чугула чүдөлгө ажалдап, улусчу арга-биле башкыларга чурттага башкынын бо чылын тулуп тургузар деп турар.

Устунде хемчеглерден ажалда көдөргө Совет школарнын өөредилге кижиздигелер ажалын экижиздирер, ылангыя алаа ала-нелерин кижиздирер ажалда ажал-хөргөлдөп кижиздирер салып турар деп чүвени минир херек. Уругларын быжыг сагыла-чүрүм, эки өөредилгелер дөш кызымаккай чүтүлдүр көргүзүп турар. С. Декерек, С. Селвен, М. Уртун-Назыр, Д. Базыр-оол, О. Кунгур, С. Мижитпей дөш ышкыш өскө-даа үлгелериг ала-нелер бар-даа болза, оларнын үлгелерин өскөдөргө негедилер ажал бисте багай тургустунган.

Оон-биле кады уругларнын өөредилгелерин болгаш хандырылганга база башкылар коллективинин негедилер боттандырып кичээлгеини салып турар ажалда бар. Чижээ, эштер Өлүгенин, Кан чынырын, Хуажактын оолдарын багай өөренип, чамдыкын өөредилгелерин кытганар. Ындыг четпестерин чайлап турар талазы-биле көдөргө Совет, ылангыя улус өөредилгелерин талазы-биле доктаамал комиссия школага четпестер дуулажып. Моон сонгаар ындыг таварылааларын болдурбас дөш тодаргай хемчеглерин школарнын рекция чери-биле кады чорутар ужурап бис.

Ам бистин мурнувусту школарнын интернаттын, столоваянын болгаш башкылар башкыларын келер өөредилге чылында белеткедиг, оларнын септелгелерин чогуур ей-шанда чорутар соруга салынып. Школарнын ажалын бүгүн-ниинин хей кыдыр көргө, олче ажалын чонгарып кичээлгеини мобилизастары — көдөргө Советтин кол соругаа эскен.

В. БАЙЛАК,
Көдөргө Советтин даргазы.

Пионер организасталарын ажалын сонугураа болдурар

Бистин школага класстар ажалы-биле тургустунган беш отрядтардан каттышкан пионер дружина ажалдап турар. Дружинаны Александр Матросовтун ажалы-биле ажал. Ында 118 пионерлер бактап турар, оларнын шийинде 25 пионерлерин чаа кирип алган. Отрядтарын вожатыйларын чүрүмүн болгаш өөредилгелерин талазы-биле эң эки комсомолчуларын быжылган. Олар боттарынын онамшак ажалында кызымаккай чүтүлдүр көргүзүп турарлар.

Өөредилге чылынын дургузунда үшкү отряд багай эвес түнелдерин көргүзүп. Ол отряд «Пионерин галстук» болгаш «Арифметика эртеминин амырларга ажал дуулажып» деп темаларга боттарын кончут олуур эрттирер.

Дружинанын чеведелер отряд вожатыйлары-биле үргүлчү кады ажалдап, пионерлер ортузунга чорудар хемчеглерин олар-биле сүмелжип, оларга даалгаларын баш бурунгар берип турар. Оларнын-биле кады ажалдажып ажалын түнелдине отрядтарын, дружинанын планын кылып, оон боттандырылганга үргүлчү хынап келген.

Дружина чеведелерин пионер өвөдөрүн

шиммедилер чугаалашкан. Ол айттыгынын чугаалажып түшү отряд вожатыйлар кончут солун санааларын үндүргөн. Бир отрядта эң эки дараа-ажалдар, эскеинде чуртукчулар, оон-даа өскө шевер холдарын мергежилдирер бар болган. Ынчангаш оларнын ниити организастыг күш-биле пионер өвөдөрүн шиммедилер эки кылган. Ында пионерлерин оол-биле турган, дараан ажалдарын, фото-чүрүк бот-башка кижиздирер кылган чуруктарын тускай бот-башка тургустунган.

Отрядтар ажалы-биле ажал-бүрү темаларга боттар эрттирер. Чижээ, «Галстук орус дыл», «Шыныч пионер», «Коммунист тудуглары» деп темаларга болгаш боттарын уруглар кончут сонугураан. Ол боттарын чорударга оларнын белеткедиг баш бурунгар эки хынамчалыг кылып, пионерлерин боттарын кижиздирген.

План боттар тус-тус отрядтар экзаменин чедикшигнин эрттирер чугаалашкан, пионерлер боттарынын берген сөзүн быжып-биле эскен шыдаар.

Вожатый С. БАДЫ-ДОРЖУ.

Ада-ненин ролу улуг

Уругларын чүрүмүн болуп, оларнын ажалы-чанын үлгелериг болуп ада-нелеринден улуу-биле хамааржы. Мээч ийи уругларын Хайыракан чеди чыл школага өөренип турар. Олар школага 4—5 демдегелер өөренип, школарнын хей-ниини ажалында идекпейлге кижизип турарлар.

Уругларга таарымчалыг эки байдалдарын тургузуп, олар школадан келерге, оларнын бот кичээлгеини кылып турарын хынап, ол ышкыш школарнын башкылары-биле харылажып, уругларын өөренип

турар класстарын кичээлдеринге олуружуп, башкылардан оларнын башкыга калчар кижиздирерин арга сүмезин ажалып ап турар мен.

Мээч бешки класста өөренип турар оол Сары-оол баштайгы уулунда чүрүм болза, өөредилге-даа талазы-биле кошкан турган. Ол башкыга келеш чүткө чөм ижип алган чоруп турган. Оон ылай ол орай көдөргө кылашпай көрү турган. «Каа чоруду?» деп айттыргарга «Школага кичээлден турдум» — деп харылаар. Сөөдүндө ол школага бот кичээлгеини байып, чүткө ойнал, школага текенетип туралын билген мен.

Класстын башкылары-биле чугаалажып, кичээлдерге олуружуп, башкыга бот кичээл кылырнын шыныгын хүн чүрүмүн тургусталыктын сөөдүндө олжуну өөредилгелер чоорту экижип эгелеш болгаш сөөдү улунараа оон чүрүм-да

Кадык камгалалының ажылын чаа сорулгаларның деннелинче

(Областың эмнеле амылдамчыларының съездине)

Областың эмнеле амылдамчыларының дөртүч съездине чоокта чаз Кызыл хоорайга үш хунер иштинде болуп эртен. Аңа эмчилер, фельдшерлер, медицина сестралары, партия райкомдарының ийги секретарлары, райкомдарының даргаларының орадакчылары, область организацияларының ууртучулары киришкен.

СЭП-нің XX съездинин түнелдери болган кадык камгалалының органдарының сорулгаларының дугайында СЭП-и омонунд бири секретары эш Токаным иштелип, областың чоунун медицина хандырылганын бойлаш болган ону экижидер кемчелер дугайында областың кадык камгалала килдинин эргелекчи эш Серексейин иштелип съездеги дынаан болган чугаалашкан.

СЭП-нің XX съездинин төөгүтүрүшү-дузанын, уаус амыл-агыйынын бүтүрүшү-дузанын күштү-биле көдүрүшү, ууртучу културанын болган чаагай амылдарын улам ийи экижидер талазы-биле кайтамчы уулу сорулгаларын салган эш Тока тодарагыйлашкан, амылчы чоонорун кадык камгалалынын талазы-биле партиянын болган чазыктан чорудуп турар кемчелерин оозаап демделген.

Эштер Тока болган Серексей Тывада кадык камгалалынын төгүдүзүн тодорук фактылар-биле көргүзсөндөр. 1944 чылда Тывага кадык камгалалында 1,5 миллион рубль чарыгдан болза, бо чылын 32 миллион рубльди чарыгдар. Ол үеде экижидер саны 8 катат, ортумак өртемниң эмнеле амылдамчыларынын саны 5 катат чыгын өскөн. Ажылын үдөгөрүшү-дузанын тургузуп турар эмнеле албан черлерин болган медицина амылдамчыларын иштелишчилер демделген.

Оң-биле кады областың кадык камгалалында четпестерин иштелишчилер болган съездеги санал бергендер иштелишкен. Кызыл-Мажалыкта, Төөлде, Шагаан-Арыда эмнелегилерин болган өскө-даа чамдык эмнеле албан черлеринин четпес ажыдарын съездеги шыгым шүгүмчүлүк.

Областың иштелишчилеринин, чоңа үдөгөр чок чоруктарын көргүзүп турар. Чизе. Туранда кезер эки Нестеров кезишкенин экири чорудуп турган таварыгдар бар. Областың экистанциязын эргелекчи Бозов амылга экирик

каеп турары, область эмнелегилеринин фельдшер турган Соколов арагалаш кудумчу-га чыкканы—совет эмнеле амылдамчы-нын чаагай адын бузартадып турар.

Чамдык эмнеле амылдамчылары боттарынның хүлээгезин четпес күтүсөдүп, харымсалга чок чорукту болдуруп турарлар. Кижилерин канчар аараанын, кан-дыг аарыдан өлгөни шын-биле ийи-чип ишлетпейн турар чоруктар бар. Чи-зге, хынададан илерези болза чамдык эмнеле амылдамчылары мындыг түнел-дерин эмнеле документтеринге бижи-п турар: «Аарааш өлгөн», «Өлүм таварыш-каш өлгөн», «Чөдүдөн өлгөн». Районнар-дан Кызыл эмнелегилер чоруткан аарыг кижилердин 125 кижини аарыын шын эвес ишчип турганын эки Рубинфельд чугаалашкан.

Областың экижидер эштер Зверева, Вайнштейн, область терпевитиз эш Зимина, область петиатры эш Уманова олар хоорайнын иштинге эмнеле-профилактиктит кемчелер чорударына боттук ду-залашпайн турарын Кызыл хоорайнын кадык камгалала килдинин эргелекчи эш Кончаренко шүгүмчүлүк.

Областың кадык камгалала килдинин ууртучулары, оң тусай эртемчилери көдө черлерге, ылангыч ырак районнар-га эвези барып турарын, барза-даа боттук дузалашчы көргүзсөндөр, тодарагй сү-ме берейн дораан-на дедир чанып чорут-тарын боту районун кадык камгалала килдинин эргелекчи эш Очур-оол. Тере-Хадан келген эш Бурякова, Току-дан келген эш Синякина, Чаа-Хал райо-нун Сталин аттыг колхозта медпункт эргелекчи эш Седен олар комундап дем-делгенер.

Бүдүрүлгө болган култура-амылдар черлеринин туушунун чорударга са-нитар чүрүмүн барымдалаш чоруктар бар болган медицина амылдамчылары хоорайларын, суурларын, ылангыч кол-хозчу суурларын чаагайдарыныч, арыт-шеверин экижидеринче боттарынның саздарын четпес кирип турар. Обла-стың санитар-чырымышкын бажынын амылдамчылары көдө черлерге лекциялар көчүтүпайн турар, ону эргеп турар эш Черашин боостам аарыг деп чылдаган азынтган көдөжө үмөйи турар. Көдө эмнеле черлерин тыва дында плаватор-биле хандырынын эргелек чугулазын

бүтүр аптекамын эргелекчи эш Фе-дорова санадаан.

Эмнеле черлерин экир-биле болган эмнелегилер көдөжө чүдүр-биле обла-стың аптека эргелекчи четпес хандырып турарын съездеги санал бергенер шүгүм-чүлүк, областың аптека эргелекчи уулу негедени салып турган.

Районнардың партия, совет органдары эмнеле албан черлеринин ажылыныч, ме-дицина амылдамчыларының амылдар-чуртталганынче ам-даа бошкак кичөө-гей салып турар болган медицина амыл-дамчыларының ортузунга кижизинде ажылын четпес чорудуп турар. Областың эмнеле амылдамчыларының съездине партия райкомдарынын ийги секретары-лар болган райкомдары даргалары-ның орадакчылары олурушкан хирезинде чугаа Уулу-Хем райкомдары даргаларын орадакчы эш Байкалов санал берген. Эш Байкалов санал берген хирезинде ка-дык камгалалынын ажылынын байдалын ханды-биле билбесин көргүзсөндөр болган эргелей өскө-биле, эргелей азынткан-нар-биле кызыгаралатынган.

Кол ийи иштелишчилер амылга обла-ста шөүр аарыгдар-биле демиселди органи-заатарын экижидер кемчелер дугайында областың кезиш-шөүр аарыгдар талазы-биле диспансеринин кол экири Н. Зверева, туберкулезга уулу демиселди байлаш болган ону экижидер кемчелер дугайында областың туберкулезга уулу диспансе-ринин кол экири Р. Вайнштейн, обла-стың ууруларын эмнеле хандырылганын байдалынын дугайында областың кол петиатры Р. Уманова, областың чоунун экир-биле хандырылганын дугайында областың аптека эргелекчи эргелекчи Э. Иванова иштелишчилер кылган. Ол шыкаш тус-тус аарыгдар дугайында экижидер Г. Султанова, М. Зимина, В. Зайкина, Н. Сизова олар база иш-телишчилер кылган.

Красноярский медицина институту-нун кафедра эргелекчилери: доцент Б. Лемберский, профессор И. Гителзон болган доцент А. Григорьев олар обла-стың эмнеле амылдамчыларының съез-дине кирип, медицина өртемнеринин талазы-биле иштелишчилер кылып бергенер.

Областың эмнеле амылдамчыларының дөртүч съездин областың медицина амылдамчыларына кыйгырыг үндүгөн.

Бин-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунда хойларын чакы кыр-гылазы дүргөн чоруп турар. Кудукта хойжулар Частып биле Тынтыктын кадында хойларын Темір-оол Торжу болган Александра Бочкина олар кыр-гып турарлар. Олар хойларын дүгүн арыг-шевер, камныг ажаап ап турар-лар.

Чурукта: Темір-оол Торжу биле Александра Бочкина оларын хойларын кыр-гып турары.

Фото С. Феонистовуу.

Боттук ууртук херек

Чаа-Хал (Телефон-биле). Хойнуң дү-гүн чогуру өйдө чидир чокка ажаап алыр чорук ууус амыл-агыйында чугула кампания ажыдарын бирээки. Мындыг турбукча Чаа-Хал районда «Тинилге» кол-хоз кыр-гылазга белеткеч чок ужурашкан. СЭП райкомунун пропаганда болган агитация килдинин эргелекчи эш Лоп-санцын редакцияга дынатканы болза:

«Тинилге» колхоз хой кыр-гылазын май 18-те эгелен турган. Эртен он ху-нерин иштинде МТС-тиң 10 хачыларын аргатады, колхозчулардан хол хачылар-дан 18 киж амылдан турган. Ууртук-тарын эки хандырган болза, ол-даа күш-биле уулу амылды бүдүрүп болуп турган. Аргатады бо аразында иштинде-биле чүгө-үш хун амылдаан, оң «үргелен» дээр үелери-ле хой болуп келген.

Аргатады механиги болган оң амыл-дамчылар келзе чүгө 5—6 шастарга чедир амылдаш Чаа-Хал суурже чанып-тар, а эртен 9—10 шастарга чедир чо-руктар шуут-ла чачыл болган. Механи-

засторлардан шыгым чүрүмү кым-даа негевейн турар.

Партия райкомунун май 26-да болган бирөөтүг «Тинилге» колхозта хой кыр-гылазынын дугайын чугаалашкан, иле-роон четпестерин дарый ууртуктарына то-дарагй кемчелерин айткан. Иччалза-даа четпестер уламчылашкан.

Бо аразында колхоз чүгө 1078 хойну кырганын. Кадарчы эш Тагбатын 223 хоо-нуң бирээки-ле 1,6 кг дүк берген. Ол амылды эки организастан болза, колхоз оон иркак бекит көргүзүлгөндөр болуп. Уштер Сырбынай, Оччаан, Балган оларын кадарган бөлүк хойларын ам-даа кыр-гып эгеленген, мында дүгүн түлөни чидирип уулу болуп турар.

«Тинилге» колхозтук даргазы эш Ка-ваа-Сарыг, мында парторганизациянын секретары эш Суктер малчынар ортузун-га амыл чорутпайн, хой кыр-гылазын боттук ууртуктарын турар. Мындыг чугула кампания ажылын ала-чачаарлаар бай-далга тургузуп болбас.

Тудуг калбары турар

Чоон-Хемчик районун «Коммунизмче орук» көдө амыл-агый артелинин эш Санчыжапка ууртуктан тудуг бригаданын тудугчулары бо чымын планында көргүзсөндөр 16 бажыны Аажы-Өзөн деп черде белеткен алган, ам 2 машина-биле көөртүп турар, 3 бажынын суураа өккөс тутушкан, амылгага кириген. Тайгада белеткен каан бажынарга 23 хаалга, 96 рама, 104 сонга чактары кылдынган.

Электростанциянын, киж эмнелегилерин бажынарынын тудуг доостур четкен. Та-раз сааланын тудуг дооскан, хериян-ны. Пляннын тудугларын август 1-де доозар дөш тудугчулар хүлээлге алган, амылдан турар. Эштер Дарый, Кончук, Угүжөк хүн норманын 2—3 катат күт-сөдип турарлар.

Х. АРАЧКАА.

Саанчының чедишкени

Чоон-Хемчик районун Жданов аттыг көдө амыл-агый артелинин саанчы эш Бак-Кара сүт саалдын көвүдери дөш демиселди үзүктөл чок чорудуп келген. Ол күнүмүч саанчыларын дуржулазын өөренип, инектерин ажаалда-темгерил-дезин эки таарыштырып турган, эртен

ажы-агый чымында бодунга бажылашкан-ган 11 саар инектеринин бирээнден-не ортума-биле 978,9 кг сүт сагган. Бо чымын ол база 11 инек саап турар. Инектерин хайдаап саарына өөрдип алган болган саалдын зоотехниктиг чү-румнар ботуар чорудуп турар. Амыл-агый чымынын эгезинден бөр май 10-га

чедир инек бүрүзүдөн 433,4 литр сүтү сагган. Оң «Хайлак шиги», «Дөңтү-хура», «Хайлак куу» деп инектерин хүнде 9—10 литр сүт берип турар. 1956 чылда инектен-не 1150 литр сүт саарын хүлээген.

О. МУНЗУН.

Бедик сүт продуктулуг өөр малды тургузарының дуржулгазы

«Караваев» совхозтук коллективни бедик сүт продуктулуг өөр малды тургу-зан. ол мал ам үеде мыйыстыг бода мал-дың чаа кострома усаазынын кол өстү-рүшү өөз кылдыр бердиген. Мында сүт тургучу саанчынын чымында тилектеги «Послушница» II деп инекти эстүргөн, ол инек адыгы сүттегишкенин дургү-зүнд 3,92 хуу үстүг 16,262 кг сүтү берген. Сүт үезинин 300 хүнеринин дургүзүнд ортума-биле 8 муң кг-даа амыл сүтү бөрү чок амыл инектерин амыл-агыйда өстүргөн.

Совхозтук колхоз бүдүрүлгө чедиш-кениннин бирөөн болза, чыл-чымында бедик саалдын берип, уулу шымыккай, амылдарчы күштүг болуп база ботта-рынын шынарларын төдөргөн эки дам-чыды берип турар шак мындыг инектер-ни совхозтук коллективинин өстүрүш шымаын болуп.

Эң баштайгы саалдан эгелеш-ле кайыма-да 4—6 муң кг сүтү берип турар мындыг инектер совхозтук кола-дына шүүт чачыл болган, а «Бүшуй-ка», «Боевая», «Сена», «Кубанка» деп инектер баштайгы саалда кайыма-да 8—9 муң кг сүтү бергенер. Ам бистиң малчынарымыстың күженишкенин инектерин бедик саалдын чачыс ач-кылан алган сүттегишкенин үезинин дургүзүнд эвес, харын бүгү сүттегиш-кенин дургүзүнд, тодарагыйлаарга, инекти бүгү амылдарчынын дургүзүнд азынт хандырыныч улашкан. Бо та-лазы-биле бисте бидиляр түнелдер чедип алынганы. Эң хой саалда — 120,247 кг сүт «Краса» деп инектен алынган.

Ажаалда-тежөөл болган темгерилден бедик байдаларга турган-ла, кодада ортумактан куду продуктулуг болуп тур-гар инектер кодан бүрүзүндө бар деп чүгөн малчы амыл-агыйларын практи-казы көргүзүп турар. Чамдык инектер-ни продуктулуг чорудууда ылаал бистиң совхозууста база көсүп турар: сүт үезинин 300 хүнеринин дургүзүнд

С. ШТЕЙМАН
Кострома областың «Караваев» совхозунун кол зоотехники

инектиң эң-не куду саалдамы 2,950 кг сүт, а дөре инектиң саалдамы — 15 муң амыл кг сүт болуп турар. Иччаларга, саалдарга мындыг чайгышышкын тур-зажы, амыл-агыйда инектерин продук-тулуу сөөлү он чылдарын дургүзүнд 5,833 кг сүт болган. Малчынарын кызымаккай азынын ачымы-биле со-хозта биче продуктулуг инектерин са-ны чыл бүрүдө-ле кызырып, а бедик продуктулугарын көвүдөр турар.

Инектин оларын саалдарынын та-лазы-биле каныг-ла бир чачыс сүтте-лишкенин үнелен көөр чорук бо үеде чедир-ле чуркучунап келген тур-ган. Бис болза чачыс сүттегишкенин дургүзүнд рекорд саалдарын ба-дымаалары-биле холбоштыр, инектер-ни саалдарын эвези каш сүттегиш-кенин дургүзүнд өөренип көөрү эргелек чугула деп бодан турар бис. Бедик берип, сүттегишкенин санында-ла бир дөш, бедик саалдын берип турар шак мындыг инек амыл-агыйга дыка уулу үнелит болуп турар-ла болгай. Бис-тин дуржуламыстың көргүзүп турарын ботуар аларга, өстүрүлгө чогум-ла мы-ндыг инектерин бири эгелде амылдар херек. Оларын төдөр амыл-агыйга уулу амылгыч болуп.

Чылда 8—13 муң кг сүт саалдамы инектер хонукта мынды-ла бедик эвес саалдын берип турар. Бысааланын соонда баштайгы айларын дургүзүнд оларын кайымын-да эң хой саалдын бер хонукта 45—50 килограмм бедик берип турар. Иччалза-даа сүттегиш-кенин сөөлү үезинде олар оң үениң байдалыга хонукта бедик саалдамы бо-луп келер (30—35 кг). Ол болза мындыг инектерин сүттегишкенин оларга уулу

күженилге чокка бир-деси уламчылап турар. Иччаларга, сүттегишкенин бир-деси эвес инектер саалда үезинде уулу ылаалды болуп, харын олар чамдык саап турганын 8—9 айында-ла согулп калгылаар.

Бир дөш сүттегишкенин инек хүн-дү-не 50 кг сүтү берип турган, 300 хүнеринин дургүзүнд 12 муң кг хире сүтү, а бир дөш эвес сүттегишкенин инек ол-ла үениң дургүзүнд 7—7,5 муң кг сүтү берип турар. «Борба» деп инектен, оон хонукта бедик саалдамы 49 кг болуп турда, чүгө 7,318 кг сүт, а «Нитка» деп инектен, оон хонукта бедик саалдамы база шак-ла мындыг турда — 12,168 кг сүт алынганы. Мындыгын төлөөндө, амыл-агыйга бир дөш сүт-тегишкенин инектерин тудуру ажы-гыч болуп турар. Олар дыка сүтүг бол-ган амыл-агыйга үр үеде амылгалтынар. Мындыг инектерин бысаалары бедик иле-ри дөш болуп тодарткан бис. Иччал-ган, ол инектерин бысааларын коданга артырып ап турар бис.

Устүг сүтүг болган эвез сүтүг чо-рукту инектерин шынар-биле таар-ышпас деп үр үеде санап турган. Мындыг болза-даа сүтүг инектерин үс-түг сүтүг берип болуру шыккан, эвез сүтүг инектер бер дөш байдаларга турган-ла хой үстүг сүтүг база-ла бе-рип болуп дөриин практика көргүзүп тур-ар. Чизөөлөргө, «Барина» деп инектен үшүк сүттегишкенин 300 хүнеринин дургүзүнд 4,02 хуу үстүг 6,901 кг сүт-ү, а оон төртүгүн «Крина» деп инектен бедик сүттегишкенин сүткө 4,64 хуу үстүг 8,943 кг сүтү саап ал-ган.

Боданда ортумак саалдамы бедик-биле калы сүтүг үсүрү мынды-ла уулу эскерилбейн турар. Чизе, бистиң кола-дына инектерин чыл-чымыда саалда-лары 1945 чылдан 1954 чылга чедир 10 хуу көвүдөн, а сүтүг үсүрү 3,70-ден 3,76 хууга чедир үдүргүзгөн. Иччал-жажык, сүтүг үсүрү 5,12 хууга чедип

турар эвез хой инектерин өстүрүр арга-лыг болган бис.

Бисте, үсүр-сүтүг чорукту көдүрүр херекте калдыг-калдыг оруктар болган четпестер туруп турары, инектерин сүдүгү үсүрүн канчар бедилер ба-за ол шынарын ажы-түлүн канчар бы-жылап артырылар? Ол сорулгаларын иштелишчилер-биле эртемденерин бол-ган практиктинин кызымаккай амыл-лап турары бидиляр болгай. Иччалза-жык бо талазы-биле дыка хой айттыр-лар ам-даа иштелишчилер артып турар.

Сүтүг үсүрүн чүгө темгерилге-биле көдүрүп болуп деп чамдык эртемде-нер санап турар. Ол бодалды черле чөп-сүтүк болуп. Сүтүг шынары келинзе-кемгерилден хамаарып. Иччалган бистиң сорулгалыс болза инектерин темгерилгенин техникасын иштелишчилер алыр, тодарагыйлаарга, сүтүг үсүрү бедилер арганы бөрү шак мындыг хүн-чүрүм болган темгерилге норманын амыл-дап кылыр болуп. Ол кемчелерин ким-матка, хүнүгү уулунага болган үнүш-терин составына таарыштыр, түс-чө-рүн байдалдарын барымдалан кылза чо-гуур деп билип турар бис. Аңаа холбош-тыр, чөмш чүдүлгенин составын таар-ыштырып кылырында уулу бот-идеялей-ин үндүрүм дыка чугула. Ол сорулга-биле үнүштерин составын биске херек-тиг талазынче эскертки дөш шак мы-ндыг чүдүлгенин хөрүнгө салыры эргелек чугула. Ол ажы уулу келер үелит болуп турар. Оң чедишкенин иштелишчилер инектерин саалдарын болган сүтүг үсүрүн бедилерин дүргөн чедип алырды малчынарга дузалар.

Чачыс-ла бүдүштү үнүштер, чизе-лөөргө, чачыс аай сорулгалар, иччалза-даа аны-агый хөрүнгө өстүргөн сөзсөз ийиш кэртофель өкта-ла дөмөй эвес хымыл составын болуп турар дөриин малчынарга шагла-ла бидиляр. Олар мында аны-бүрү хоолууг болган дөмөй эвес ажыгы берип турар. Иччалзажык, чөмш чүдүлгенин четпестер инек калдыг-бир өйгө чедир болурун орга-низминин күсели-биле долдуруп ап тур-ар. Дөш үнелит сүтүг бар болуулары-нын бүгү-лө эргелек чугула чүдүлгө чөмш чүдүлгенин арготелканын туза-зы-биле чедип алыр херек.

Чачыс калжага, ажаалдамын болган темгерилгенин бир дөш байдаларына

турар чачыс ол-ла усаанын инектерин-де алыр сүтүг составын болган саны дө-мөй эвес болгулаары ховар эвес. Мындыг болганда, мында чамдык ужул чүгө ажаалга-биле темгерилге эвес, харын инектерин физиологтуг онзагай байла-дарында, оларын мытуур саалдарында база бар. Усүр-сүтүг чорукту көвүдө-диринде иштин берип турар комплек-сиң кемчелерге кол чүе болза, хой үс-түг сүтүг чүгө бөдү берип турар инек-терин эвес, харын база бодунун шына-ларын үр-төдөргөн дамчылып берип турар мындыг малдарын көвүдери бо-луп турар.

Совхозтук практикамын азын каш тижестерин көргүзүп көрөй. Сүдүгү үсүрү иштеринин сүдүгүн үсүрүндөн артып турар мындыг инектер бисте дыка хой. Чизе, «Говорунья» деп инектен бири сүттегишкенин 3,6 хуу үсүрү сүт алынганы, а оң төдү «Гамма» деп инектен бири сүттегишкенин-ле алган сүтүг үсүрү 4,57 хуу чедип турган. «Ветка» деп инектин сүтүгү 3,2 хуу үсүрү бар турган, а оң төдү «Вена» деп инектин сүдүгү үсүрү 4,16 хуу бол-ган. «Савица» деп инектен 4,4 хуу үс-түг сүтүг ап турар бис, а оон незинин сүдүгүн үсүрү 3,9 хуу болуп турган. «Салат» деп буганын төдери 26 инек-тер бар, бири сүттегишкенин 300 хүнеринин дургүзүнд оларын ортумак саалдамы 4,06 хуу үстүг 5,236 кг сүт болган. Ол инектерин иштерин сүтте-лишкенин каш-ла мындыг үезинде чү-гө 4,609 кг сүт берген. а оң үсүрү ортума-биле 3,82 хуу болган. Иччал-ган, алдынган үр-төдөр саалдамын-да, сүдүгүн үсүрүндө талазы-биле боттарынын иштеринде артык болуп ту-рар-лар.

Сүтүг үсүрү сүттегишкенин санын эскерилбес чүгү болбайн турар. Иччалза-даа сүдүгүн үсүрү азын доктаамал, а саалдамы черле көзүп турар мындыг инектер коданга черле турар. Саалдарын бедикшишкенин-биле сүтүг үсүрүнүн бидишкенин чогур байдаларга дөмө чедип ап болуп деп болуп турар бис.

Инек бүрүзүгүн үе-үезинде шынара-лын хандыры бөдөннөп көөртүп онза чугулазын оон-биле демделексеп турар бис. Инектин калдыг-бир чачыс сүтте-лишкенин дургүзүнд эвес, а оң амыл-дарынын бүгү үезинин иштин өө-рө-

Колхозчу суурларын чаагайжыдар

Кодан чанынын участогун чөп ажыглап турар

Чоон-Хемчик районун «Коммунизмче орук» көдө амыл-агый артелинин кежи-гүнери кодан чанынын участогун ажы-лап, суурун ногаанчылар талазы-биле ажылы чорудуп турар.

Артель баштаар чери өрөтө бүртүг но-гаанч болурунче салгыш салып, участо-тарын кажааларына, чер аңдарына ду-залаш, ногаа үрениннерин берген. Моон күнүндө колхозчу өргөдөргүн чамдык кодан чанынын участогу чок турган бол-за, ам шүптүзүнд бар болган. Колхозчу-лар участоттарында аны-бүрү култура-ларын олурутуп тарзан. Эш Дөрбөт-оол участогунда лапуста, согуна, моркови, өгүрөп, картофель олуруткан.

Колхозчу өргөдөр кодан чанынын уча-стоттарын амылдары-биле черелестерин бажынарынын чанында иштетип олурут-кан болган ажаалдамы эки.

М. ООЛЧУНАЙ.

Суурну чаагайжыдар

Ст-Хал районун Калинин аттыг көдө амыл-агый артелинин тудугчулары чы-чыда-ла чуртталганын, култура-амы-ралды болган бүдүрүлгенин тудугларын кымын, амылгага кирип турар.

Иччалза-даа Адап-Маалыр көдө Совет суурну ногаанчылар дугайында иштин-лерин үндүрүп тура-даа, күтүсөдөниин дугайында колхозчулар ортузунга тайы-быр ажылы чорутпайн турар. Колхозчулар кодан чанынын участогун ажылашкан, култураларга болган чуртталга бажына-рынын чанында мыл тарыбайн, херин кылбайн турар. Ажылаага кирген чаа тудугларын камыг эдилер, чедир кыл-дымкан черлерин четпелер—колхозчу-ларын хүлээлген болуп. Колхозчулар бот-тарынын бажынарынын чанында куду-тук болурунче совуурга салбайн турар. Харын-даа бар култураларын септелгенче кичөөлөй салбайн турарын демделгээр чугула.

